

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
הר"ר בנימין שלמה ב"ר
חיים זאב אורן ז"ל
איש חסד שעסק כל ימיו
בחקר ושימור תולדות
משפחת ה"קודש"
היולאים, וקירוב צאצאיו
נלב"ע ז' אייר תנצב"ה

פרי אמור (בחו"ל קדושים) תשפ"ב

בס"ד, גליון מס' 10

מתורתו ומורשתו של רבינו הגדול הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פרי אמור

כל הגדול מחברו עליו להרבות גדרים וסייגים

אָמַר אֶל הַפְּהָנִים בְּנֵי אֶהֱרָן וְאֶמְרָתְ אֱלֹהִים וּגו'

(ויקרא כ"א א')

הגדול מחברו יצרו גדול ממנו עליהם להשמר ביותר אף מדברים שאצל אחרים א"צ להקפיד כל כך. וזהו "להזהיר גדולים" כנ"ל הגדול מחברו, "על הקטנים" להשמר אל מהדברים הקטנים אף באלו שאחרים אינם צריכים שמירה.

ונראה שזה מרומז גם בפסוק בהמשך "דבר אל אהרן ואל בניו היינו הגדולים, וינזרו מקדשי בני ישראל" שעליהם להנזר אף ממה שאצל שאר בני אדם הוא טוב ונכון, ועל ידי זה "ולא יחללו את שם קדשי" כי חילול ד' הוא כגון רבי יוחנן שילך בלי תורה ותפילין.

(ח"א עמ' שע"ה)

וברשי", "אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים".

הנה אמרו חז"ל (סוכה נ"ב ע"א) "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", ולכן כל הגדול מחברו עליו להוסיף עוד גדרים וסייגים כמו שאמרו חז"ל (חגיגה י"ח ע"ב) "יוסף בן יועזר חסיד שבכהונה והיתה מטפחתו מדרס לקודש וכו'". וכמו"כ מצינו שאמר רבי יוחנן (יומא פ"ו ע"א ועיי"ש עוד) היכי דמי חילול ד' כגון אנא דמסגינא ד' אמות בלי תורה ובלי תפילין.

וזהו שרמז הכתוב, "אמור אל הכהנים" שידעו ותמיד יהי' ונגד עיניהם שהם "בני אהרן" וחשובים וגדולים ביותר, ומכיון שכל

פרקי אבות

(פרק ג')

כל ישראל ערבים זה לזה ולכן גם הזכויות נוקפים זה לזה

הַפֶּל נְתוּן בְּעֶרְבוֹן וְכו' וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֵׁלָא מִדַּעְתּוֹ,

וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֵּׁיִסְמְכוּ וְהַדִּין דִּין אֲמַת וְהַפֶּל מִתְקַן לְסַעֲדָה

(פ"ג מט"ז)

וזהו שאמר התנא, "הכל נתון בערבון" שכל ישראל ערבים זה בזה, "ונפרעים ממנו מדעתו" אלו חטאי עצמו, "ושלא מדעתו" אלו חטאי אנשי ביתו ואנשי עירו שעל אף שאינם מדעתו נענש על שהי' בידו למחות ולא מיחה בידם.

"והדין דין אמת" שלא יהרהר אדם אחר מדה זו למה עשה השי"ת כן שיכשלו איש בעון אחיו (סנהדרין שם עפ"י ויקרא כ"ו ל"ז), אלא עשה כן כדי שיהא "הכל מתוקן לסעודה" שגם לזכות לכל אחד נזקף מצוות ומעשים טובים של כולם, כדי שישלים רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ויזכה לחיי העולם הבא.

(ח"ב עמ' קע"ד, רט"ו)

אמרו חז"ל (סנהדרין קי"א ע"א) על הפסוק (ישעי' ה' י') "לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פי' לבלי חוק, אמר ריש לקיש למי שמשיר אפילו חוק אחד", שאם מחסיר אפילו רק מצוה אחת יורד לשאול ח"ו. ולכאורה קשה, האיך אפשר לקיים את כל תרי"ג המצוות, הרי ישנם מצוות שאינם שייכים לכל (ישראל לא יוכל לקיים מצוות כהונה, והכהן לא יכול לקיים "וקידשתו" ועוד).

אלא בהיות ש"כל ישראל ערבים זה בזה" (סנהדרין כ"ז ע"ב), הרי שמצד הערבות נזקף גם זכות המעשים טובים של זה לזה, וביחד זוכים לעולם הבא וניצל מדינה של גיהנום.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

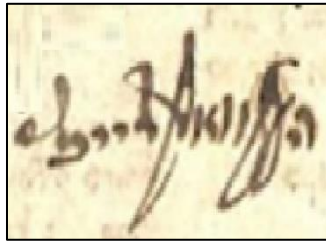
"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

יומא דהילולא

ביום שבת קודש ו' אייר, חל יום היארצייט של רבנו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים" אבי אם אביו של רבינו הגה"ק זצ"ל (רבינו הילל בן רבי אליעזר בן מרת היצל בת רבי בנימין וואלף זצ"ל) להלן מפרקי תולדותיו:

שער ספר "כבוד חכמים", עליו מתנוססת ח"ק של רבינו.

רבנו בנימין וואלף רייכלס¹ זצ"ל, נולד בשנת תס"ג, לאביו הג"ר יואל רייכלס זצ"ל. בהגיעו לפרקו נשא את אשתו הרבנית מרת חיילא² בת אחיו הג"ר דב בער רייכלס זצ"ל ואשתו הרבנית מרת אסתר ע"ה.

הם זכו לחתנים לוקחי בנותיו שהיו צדיקים מפורסמים ה"ה הג"ר הילל אב"ד אייבשיץ זצ"ל והג"ר יוסף לרנר-ליכטנשטיין זצ"ל אב"ד ליכטנשטאט (אחיו הג"ר שלמה זלמן ליכטנשטיין זצ"ל נשא את הרבנית מרת סלאווא אחות הג"ר אליעזר (אבי רבינו זצ"ל) והם היו הורי ר' ברוך בעניט אבי הג"ר הילל קאלמייער). וכך זכו לבן יחיד הג"ר אברהם יוסף, שהגאונים המסכימים על ספרו "דברי התענוגים" מפארים אותו, וגם גיסו המו"ל מתארו "באהבה ויראת ד' מתנהג מעודו, האברך זרע ברך, הק' והרבני עדני ועצני, חד מיקירי ק"ק ניקלשבורג יע"א וכו'".

הג"ר בנימין וואלף הי' בצעירותו ראב"ד בכי"ד דק"ק ניקלשבורג, ולאחר מכן כיהן כאב בית דין ור"מ בקהילת שאפי שבמדינת מעהרען (כיום מורביה שבצ'כיה). בתקופת שונות נתבקש לכהן פאר ברבנות בכמה קהילות מפוארות ברחבי המדינה, אך בשנותיו האחרונות "לרוב ענוותנותו וגודל צדקתו חיבב אנשי ק"ק שאפי וז"ך שנים ישב הצדיק איתם" (לשון שער ספרו דברי התענוגים), עד לפטירתו.

בק"ק שאפי הקים ישיבה והי' זקן יושב בשיבה, והירבה תלמידים שנשתבחו מעלותיהם בתורה ויראת שמים כפי גדולי הדור, "והעמיד תלמידים הרבה גדולים חקרי לב וכו' וכל ימיו לא זזו תלמידים מתחת ידו וזכה לשיבה טובה..." (מתוך ההסכמות שעל ספרו).

חתנו הג"ר יוסף הנ"ל ערך והוציא לאור את חידושי חותנו בשם "דברי התענוגים" ובו דרושים ופילפולים מסודרים על סדר הפרשיות, וצירף אליהם את חידושי וביאוריו שלו עצמו בשם "עונג לנפש". בהקדמתו לספר, הוא מתאר את גדלו של חמיו:

"אדוני מורי חמי הרב הגאון המפורסם שהי' לנו למאור, פאר החכמה ועמוד היראה, מוהר"ר וואלף רייכלס זצ"ל שהי' אב"ד ור"מ דק"ק שאפי ואגפי יע"א עד בוא עת ערב שמש וככה האור".

ואם אמרתי גודל צדקתו ומעלותיו להודיע – קצר המצע מהשתרע,

כי שבחו מי ימלל – עניו גדול כהלל,

חסיד הי' כשמואל הקטן – הקטן הוא בנימין כתולעת מקטין,

ומקשה את עצמו כעין בהווית דרב ושמואל – לא אנים מיני' כל רז אשר הי' ממנו שואל,

סכינא חריפא במפסיק קראי – כרבן יוחנן בן זכאי – וכבן עזאי בשוקי טבריא,

הי' אחד מבני עלי' – הפליא עצה והגדיל תושי',

וכי שמו נודע בשערים – שהי' סיני ועוקר הרים,

ומגברא רבא דכוותי' – שמעתתין סלקין אליבא דהלכתא,

רוב ימיו היה אוכל חולין במהרה – ולא מש כל היום מאחלה של תורה,

מדי חודש בחדשו סיים ש"ס משניות – טרח ויגע למאד בש"ס ופוסקים והכריע ביניהם בראיות,

ירד ולן בעומקה של הלכה – אשרי העם שהי' שרוי בתוכה,

בשלום ובמישור הלך, ורבים השיב מעוון בדבריו דברי התענוגים.

¹ בספרי קורא הדורות יש שכתבו רייכליש ויש שכתבו רייכל'ש. אנו נקטנו כפי שרבינו חתם את עצמו בצילום המצורף: הק' וואלף רייכלס.

² מעניין לציין שלפי החשבון שהוא נלב"ע בשנת תקמ"ו והי' אז בן פ"ג שנים, והיא האריכה ימים י"ז שנים אחרי פטירתו, נמצא שהפליגה באריכות ימים כמאה שנים. וככל הנראה היתה צעירה ממנו מאד והרי היתה בת אחיו.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.

הג"ר מרדכי בנעט זצ"ל, בהסכמתו לספר מפליא מאד במעלתו וכותב עליו בזה"ל:

"זכה הראנו את יקר תפארת עמרת עיטרו וכתרו בנימין הצדיק, ה"ה הרב המאור הגדול המפורסם המנוח כבוד מוהר"ר וואלף רייכלש זצוקלה"ה, אשר כמה שנים הי' פה מיושבי מדין ולהורות לעם ה' אלה משפטים ישרים וחוקים, צרופות ככסף ובהונות כזהב שבעתיים מוזקקים, וגם אחרי כן כרסוין רמה שהוקם עול להיות אב"ד ור"מ דק"ק שאפי יע"א הפליא עצה ותושי' הגדיל תורה והאדירה בעיטור ועיטוף סופרים אשר עמל בו וגידלו גדול למראה, וגם עד זקנה ועד שיבה הרביץ תרביצא נאה והעמיד תולדות תלמידים רבים וכן שלימים וכן התמו בתורה ויראה. והווי לי' בנו והתנין רבנן כי נתן מהודו עליהם, הופה ראו תלמיו הפיחו בשמיו טרפי דאסא אזל פלגינהו להתנוותא יהיב לי' אלותא הדושי הלכות ואגדות אשר המה בכתובים וכו'".

גם הגר"א קאליר זצ"ל בעל ה"אור חדש" על המשניות, מפארו בהסכמה וכותב עליו וז"ל:

"ברום שכלו הזך וצלולה, אשר ירד לעמקי מצולה, ה"ה הרב הגאון המנוח מוהר"ר וואלף זצלה"ה אב"ד ור"מ שאפי יע"א, אשר הי' שמו נודע בישראל גדול שמו ר' וואלף רייכלס, וכל ימיו לא מש מתוך האוהל של תורה, תורת אמת הי' בפיו, בירר כל דבר כשמלה, והי' זקן עם איש שיבה והרביץ תורה בישיבה של מעלה. ותולדותיו כיוצא בו הניח בנו והתנין רבנן דפקיע שמייהו לתפארת ולתהלה, תהילת ה' ידבר ולשונו, אלה הדברים אשר חוננו המלמד דעה למען שפתותיו יהיו דובבות בקבר נצה סלה...".

וראה שם עוד מגדולי הדור שהביעו הסכמתם על ספרו, ופיארו את גדולתו כמפורסם בתורה ועונה ובהעמדת תלמידים הרבה.

אחד מצאצאי רבינו ה"ה הג"ר יהודא ליכטנשטיין זצ"ל הרב דבעטלאהן (נינו של ר' יעקב קאפיל אחי הג"ר הלל קאלמייצער זצ"ל שהי' נינו של הג"ר הלל מאייבשיץ חתן רבינו זצ"ל³) הדפיס שוב את הספר "דברי התענוגים", ובהקדמתו מפליא ומפליג בזה"ל:

"הנה אא"ז הגאון הגדול המפורסם לשם ולתהלה בשני מאות הקדמות, הפליא והגדיל תושי' בהריפות ובקיאות בספרי דנא על פרשיות התורה בראשית שמות, אשר שקד כל ימיו על דלתות התורה, צדיק תמים ועניו מאוד שפל ברך שייף עייל שייף נפיק וגרים באורייתא תדירא ורבים השיב מעון בתוכחתו ולא החזיק מיבנותא לנפשיה, ועליו נאמר הי חסיד הי עניו מתלמידיו של הילל הזקן, ויצא עליו קלא דלא פסיק ומרגלא בפומא דאינשא שראוי להיות רוח קדושה וטהרה שורה עליו, אשר מרוב פרישותו וענותנותו זכה וזיכה את הרבים, וכל גדולי ישראל בימיו רוממוהו ויהללוהו פוק חזי הני אשלי רברבא אמרו וכתבו בהסכמותיהם שהי' גאון וחסיד בדורו וכל ימיו הי' שוקד על דלתי התורה והעמיד תלמידים הרבה ולמד לאמיתתה של תורה ולן בעומקה של הלכה...".

לפי המבואר בדברי ההקדמה מחתן המחבר, היו להם עוד כת"י מרבינו חי' על הש"ס ועל המשניות, ודינים ודרשות, והיו אצל גיסו (בן המחבר) וכותב כי חיבורו זה אינו אלא עשירית דעשירית אשר חידש בתדירות, וכי יש עוד חידושי תורה בידי גיסו בנו של המחבר ומסיבת מה ("גבה טורא בינינו...")⁴, לא יכול היה להוציא לאור כי אם את אשר נתן לו מכבר ימים כבירים ה"ה חי' הספר דברי התענוגים.

רבנו זצ"ל האריך ימים פ"ג שנים ונלב"ע ביום ו' אייר תקמ"ו.

אין לנו מידע ברור לגבי מקום משכבו וככל הנראה נטמן בביה"ח בשאפי, שם נשארו רק מצבות בודדות, ומצבתו אינו ביניהם. לעומת זאת מצבת אחיו-חותנו רבי דב בער רייכלס ואשתו הרבנית מרת אסתר ע"ה שמונ"כ בבית החיים בניקלשבוג. בצד ימין כתוב "בער ירא ה"ו ובצד שמאל כתוב "עטרת בעלה", לפי המספור של המצבה אנו יודעים שהיא שלהם. תנצב"ה.

(נמסר לנו באדיבות נו"נ רבינו הגה"ק זצ"ל, הר"ר יוסף חיים (יוסי) כרמלי הי"ו בהשתדלות הר"ר חיים יהושע זאב אורן הי"ו, תשו"ח להם).

³ ודלא כטעות שנכתבה שם בהקדמה למהדורה החדשה, בדבר יחוס המו"ל למחבר.

⁴ אולי הכוונה לחלוקת הגבולות המדיניים שהיו בזמנים ההם ומנעו אפשרות לעבור ממדינה למדינה

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.

”דברי התענוגים”

חידו”ת מרבינו בעל ההילולא רבי בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ”ל רייכלס אב”ד שאפי
נערך עפ”י ספרו ”דברי התענוגים”

וְדַבְרֵי בְּרִיךְ אֶת אֲבֹתָם בְּפֶלַח וְכוּ' (בראשית כ”ד א') רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר שֶׁיְהִי לָהּ בֵּית וּבְכַל שְׂמֵהּ

(בבא בתרא קמ”א ע”א)

והתי הראשון שתירצו שקטנה היתה, קשה להבין הרי לבסוף
שנשא יצחק את רבקה גם כן קטנה היתה בת ג' שנים כדפי' רש”י
(בראשית כ”ה ב') וכמו כן יכל להשיאה את בתו בכל.

ונראה שב' הקושיות מתרצות זו את זו. דהנה בפר' קדושים (ויקרא
כ"י י”ז) לגבי איסור נישואין אח ואחותו כתבה התורה ”חסד הוא” ופי'
רש”י, ”חסד הוא לשון ארמי חרפה חסודא. ומדרשו אם תאמר קין
נשא אחותו, חסד עשה המקום לבנות עולמו ממנו שנאמר (תהלים פ”ט
ג') עולם חסד יבנה.”

ולפי זה אפשר לפרש מה שהוקשה לתוס', הרי בן נח מצווה על
פרי' ורבי' וחסד עשה המקום והתיר לבן נח אח ואחותו למען בניין
העולם, והאיך הניח אברהם אבינו את המצווה לו כבר מעתה כדי
לקיים את אשר יאסר לעתיד לבא על ישראל. ומתוך דאין הכי נמי
אילו היתה גדולה הי' משיאה כדי לקיים עולם חסד יבנה, אך מכיון
שהיתה קטנה ועדיין לא ראוי' לבנים, אין את ההיתר של עולם חסד
יבנה ואין את החוב של פרי' ורבי', ולמה יעבר בחנם על מה שיאסר
על ישראל לעתיד.

אך אצל רבקה, אף שעדיין לא היתה ראוי' לבנים אין איסור אח
לאחותו, ואין חסרון במה שהיא קטנה.

(דברי התענוגים עמ' כ' אות כ”ז ועמ' כ”ו אות ל”ג)

וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם פֶּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וְגו' (בראשית כ”ה ב')

(בראשית כ”ה ב')

ס”ד ע”א) ”מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקדוש ברוך הוא
מתאוה לתפילתן של צדיקים”. ומשום כך היתה רבקה מתפללת על
הבנים בהבינה שהקב”ה מתאוה לתפילה זו.

אך מכיון שראתה שסובלת מצער העיבור, והרי אמרו חז”ל (סוטה
י”ב ע”א) דנשים צדקניות אינן בפיתקא של חוה ויולדות שלא בצער,
ואם יש לה צער עיבור והיא כן בפיתקא של חוה, על כרחך שאינה
מהצדקניות, ואם כן אינה בכלל מה ש”הקדוש ברוך הוא מתאוה
לתפילתן של צדיקים”, ותאמר אם כן למה זה אנכי מתפללת על
העיבור. (דברי התענוגים עמ' כ”ו אות ל”ה)

הקשו התוס' (ר”ה בת) ואם תאמר ולמה לא השיאה ליצחק למ”ד
בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נ”ה ע”ב) דבן נח מותר באחותו. ומתרצים
ב' תירוצים, א' דקטנה היתה ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק. ב' מהגר
היתה לו ולא משרה ולכך לא רצה להשיאה ליצחק, עכת”ד.

והנה מה שלא הקשו התוס' כן לעיל (ט”ז ע”ב) שם כבר נזכרה
הברייתא שבת היתה לאברהם ובכל שמה, דהי' אפשר לפרש את
כוונת רבי יהודה כדפי' הרמב”ן (כפי' עה”ת בראשית כ”ד א') שאין
הכוונה לבת ממש אלא על פי הסוד יש מדה המכונה ”בת” ומדה
המכונה ”בכל”, עיי”ש, ולפי זה לא קשה למה לא השיאה ליצחק.

ורק כאן (בדף קמ”א ע”א) שהגמ' באה לבאר את כוונת המשנה
”האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה אם נקבה מאתיים” דחזינן דבת
עדיפא לי' ומוכיח מהא דבת היתה לאברהם, הרי שהגמ' מפרשת
”בת” ממש דלא כרמב”ן, ואם כן קשה למה לא השיאה ליצחק.

אך על עיקר קושייתם צ”ע, דהא איתא בקידושין (פ”ב ע”א) ”מצינו
שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמר
(בראשית כ”ו ה') עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי
חקותי ותורתך”, ואם כן אף דבן נח מותר באחותו לא רצה אברהם
אבינו לעבר על העתיד ליאסר לישראל.

פ”י רש”י, ”ותאמר אם כן גדול צער העיבור, למה זה אנכי מתאוה
ומתפללת על הריון”.

צריך להבין מה השייכות, למה מכיון שגדול צער העיבור
התחרטה על שהתפללה על ההריון. הי' לו לומר בקיצור למה זה אנכי
מתאוה להריון, מה הענין לתפילתה.

ועוד, מה נתחדש לה הרי ידוע לכל מה שנאמר לחוה (בראשית ג'
ט”ז) ”הרבה ארבה עצבונך והרנך”, ויש צער העיבור.

ונראה דב' הקושיות מתרצות זו את זו, דהנה אמרו חז”ל (יבמות

לקבלת הגליון בעז”ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: Kodesh.Hillim@gmail.com

כמו”כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ”ל.